

Sprawozdanie z Polsko-Niemieckiej Konferencji Prawników w Osnabrück

Arkadiusz Wudarski*, Marcin Krzymuski**

W dniach 9–11.9.2010 r. odbyła się w Instytucie Europejskiej Nauki Prawa (*European Legal Studies Institute* – ELSI) na Uniwersytecie w Osnabrück międzynarodowa konferencja prawników „Polska i Niemcy w europejskiej wspólnocie prawnej”. Przedmiotem debaty były zagadnienia z dziedziny prawa majątkowego, rodzinnego i spadkowego. Konferencja miała na celu prawno-porównawczą analizę tych zagadnień, z uwzględnieniem problematyki europejskiej harmonizacji prawa. Szczególnym odnośnikiem dla wystąpień stał się Projekt Wspólnego Systemu Odniesienia (*Draft Common Frame of References*), który powstał pod kierownictwem dyrektora ELSI – prof. *Christiana von Bara*.

W konferencji wzięło udział ponad 120 prawników. Wśród gości z wielu krajów europejskich byli zarówno przedstawiciele nauki, jak również osoby reprezentujące inne zawody prawnicze, w tym m.in. adwokaci, radcy prawni, notariusze oraz sędziowie.

Patronat nad konferencją objęli: Ministrowie Sprawiedliwości Republiki Federalnej Niemiec oraz Rzeczpospolitej Polskiej, a także Naczelna Rada Adwokacka. Konferencja wspierana była finansowo m.in. przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Fundację im. Alexandra von Humboldta.

Referaty wygłoszono w języku niemieckim i angielskim. Uczestnicy konferencji debatowali w sześciu panelach tematycznych:

1. Prawa podmiotowe z dyrektyw europejskich w praktyce sądowej.
2. Rozwód i jego prywatno-publiczne skutki prawne.
3. Implementacja europejskich dyrektyw dotyczących prawa umów.
4. Odpowiedzialność państwa za naruszenie prawa Unii Europejskiej w krajowym systemie prawa odszkodowawczego.
5. Zabezpieczenie kredytów w obrocie prawnym – czy potrzebujemy rozwiązań wspólnotowych?
6. Reforma polskiego prawa spadkowego – potrzeba reformy w Niemczech?

Preludium do konferencji stanowiło Forum Młodych Prawników, w ramach którego zaprezentowali wyniki swoich badań doktorzy i doktoranci polskich i niemieckich placówek naukowych.

Otwarcia konferencji dokonała prorektor Uniwersytetu w Osnabrück, prof. *May-Britt Kallenrode* i prof. *Józef Drabowicz* (prorektor Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie), który reprezentował jednego z licznych patronów naukowych.

Wykład inauguracyjny, dotyczący założeń powstawania nowego porządku prawa umów w Europie, wygłosił profesor *Christian von Bar*.

Panel 1. Prawa podmiotowe z dyrektyw europejskich w praktyce sądowej

Popołudniowe wykłady dotyczyły prawa zobowiązań. Panel rozpoczął wykład prof. *Martina Schmidt-Kessela*

z Uniwersytetu Osnabrück, który przedstawił zagadnienia związane z opóźnieniami w płatnościach, wskazując przede wszystkim na problemy wynikające z charakteru niektórych kontraktów (umowy wydawnicze, umowy o roboty budowlane, zamówienia publiczne itp.). Z kolei wykład prof. *Michaela Stürnera* z Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą dotyczył roli Trybunału Sprawiedliwości UE w kształtowaniu prawa ogólnych wzorców umownych, w szczególności w zakresie dyrektywy w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Tematykę uzupełnił wykład prof. *Fryderyka Zolla* (Uniwersytet Jagielloński), który opisywał zmiany, jakim podlega zjawisko ogólnych warunków umów.

Panel 2. Rozwód i jego prywatno-publiczne skutki prawne

Drugi dzień konferencji rozpoczął się panelem prawnorodzinnym. Prof. *Nina Dethloff* (Uniwersytet w Bonn) przedstawiła zarys dawnych i obecnie obowiązujących niemieckich regulacji odnoszących się do skutków rozwodu, ze szczególnym uwzględnieniem rozliczeń finansowych pomiędzy byłymi małżonkami. Prof. *Stanisława Kalus* (Uniwersytet Śląski) zaprezentowała natomiast ostatnią nowelizację polskiego prawa rodzinnego w zakresie stosunków między rodzicami i dziećmi po ustaniu małżeństwa. Panel zamknęło wystąpienie *Gabriele Scholz*, dyrektora Międzynarodowej Służby Socjalnej w Związku Niemieckim (*Internationaler Sozialdienst im Deutschen Verein*) z Berlina, która omówiła zadania w zakresie pomocy rodzicom w sytuacji uprowadzenia za granicę dziecka przez jednego z rodziców. Jej wystąpienie wywołało żywą dyskusję z uwagi na znany skądinąd problem polskich rodziców, którzy muszą rozmawiać ze swoimi dziećmi w języku niemieckim w obecności kuratora niemieckiego urzędu ds. młodzieży (*Jugendamt*). Pani *Scholz* tłumaczyła takie postępowanie brakiem kuratorów władających odpowiednio językiem polskim. Spotkało się to

* Katedra Polskiego Prawa Cywilnego, Europejski Uniwersytet Viadrina, Frankfurt nad Odrą.

** Katedra Polskiego Prawa Cywilnego, Europejski Uniwersytet Viadrina, Frankfurt nad Odrą.

z żywą reakcją obecnej na konferencji Rzecznika Praw Obywatelskich – prof. *Ireny Lipowicz*, która wskazała na wagę języka w rozwoju dziecka. Podjęte przez prof. *Lipowicz* hasło „języka serca” (*Sprache des Herzens*) stało się później motywem przewodnim wielu wystąpień konferencyjnych. Pani Rzecznik zapowiedziała również bliższe przyjrzenie się problemowi kontaktów polskich rodziców ze swymi dziećmi na terenie Niemiec.

Panel 3. Implementacja europejskich dyrektyw dotyczących prawa umów

Drugi panel tego dnia poświęcony był zagadnieniu związanym z techniką prawodawczą w zakresie wdrażania postanowień dyrektyw do porządków prawnych państw członkowskich (w szczególności Polski i Niemiec). Referaty dotyczyły zarówno koncepcji harmonizacyjnych i ich skutków dla prawa umów (dr hab. *Carsten Herrestahl* z Uniwersytetu w Monachium), jak i aspektów filozoficznych (*Magdalena Ziętek* z Wyższej Szkoły Zawodowej w Akwizgranie). Panel zamknął dr *Roman Trzaskowski* wystąpieniem skoncentrowanym na wykładni przepisów dyrektywy 93/15 i wynikających stąd problemach w transpozycji postanowień dyrektywy do polskiego porządku prawnego.

Panel 4. Odpowiedzialność państwa za naruszenie prawa Unii Europejskiej

Pierwszy popołudniowy panel dotyczył odpowiedzialności państwa członkowskiego Unii za naruszenia prawa europejskiego. Wykłady dotyczyły rozwiązań przyjętych w Wielkiej Brytanii (dr *Stephen Swann*, ELSI Osnabrück), w Austrii (prof. *Martin Winner*, FOWI, Uniwersytet Ekonomiczny w Wiedniu) oraz w Polsce (dr *Romana Ciepiał*, FOWI, Uniwersytet Ekonomiczny w Wiedniu).

Panel 5. Zabezpieczenie kredytów w obrocie prawnym – czy potrzebujemy rozwiązań wspólnotowych?

Panel dotyczący zabezpieczeń kredytowych zdominowała hipoteka. Prof. *Jerzy Pisuliński* (Uniwersytet Jagielloński) omówił podobieństwa i różnice występujące między polską hipoteką po zmianach, które wejdą w życie w 2011 r. a niemieckim długiem gruntowym. Następnie *Adreas Lukow* (Związek Niemieckich Banków Hipotecyjnych) przedstawił wyniki prac nad zabezpieczeniami hipotecznymi w państwach europejskich. Prace te zmierzają do wypracowania najbardziej optymalnego rozwiązania, które mogłoby posłużyć jako model ogólnoeuropejski np. dla hipoteki europejskiej. Ostatni referat dotyczył poręczenia i został przedstawiony przez dr. *Piotra Tereszkiwicza* (Uniwersytet w Heidelbergu).

Panel 6. Reforma polskiego prawa spadkowego – potrzeba reformy w Niemczech?

Jedyny sobotni panel został poświęcony prawu spadkowemu. Jako pierwszy wystąpił prof. *Knut Werner Lange*

(Uniwersytet w Bayreuth), który zaprezentował wyniki badań demograficznych i omówił ich znaczenie przy reformie prawa spadkowego. Dr *Wojciech Żukowski* z Krakowa przedstawił polskie koncepcje zapisu windykacyjnego, a dr *Jacek Wierciński* (Uniwersytet Warszawski) omówił wybrane zagadnienia związane z reformą polskich przepisów o dziedziczeniu ustawowym. Panel zamknął *Roland Krause* (Freie Universität Berlin), który odniósł się do problemów praktyki notarialnej dotyczącej poświadczeń dziedziczenia.

Wyniki konferencji będą opublikowane w tomie konferencyjnym, nad którym prace prowadzone są równoległe na dwóch niemieckich ośrodkach naukowych: w Instytucie Europejskiej Nauki Prawa (Uniwersytet Osnabrück) oraz w Katedrze Polskiego Prawa Cywilnego (Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą). Publikacja książki planowana jest na początek 2011 r. Szczegółowe informacje będą dostępne na stronie: <http://www.rewi.euv-frankfurt-o.de/PolPrivRecht>

Informacja o organizatorach Konferencji

European Legal Studies Institute

Instytut Europejskiej Nauki Prawa jest kierowany przez Prof. Dr. Dr. h.c. mult. *Christiana von Bara*, przewodniczącą Grupy Studyjnej ds. Europejskiego Kodeksu Cywilnego, której efektem prac jest m.in. przedłożony ostatnio Komisji Europejskiej *Draft Common Frame of Reference*, będący próbą ujednoczenia części prawa prywatnego w Europie. Instytut Europejskiej Nauki Prawa od wielu lat prowadzi badania dotyczące prawa prywatnego w Europie. Więcej informacji na stronie: <http://www.elsi.uos.de/>

Arkadiusz Wudarski

Profesor w Katedrze Polskiego Prawa Cywilnego na Europejskim Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Adiunkt w Instytucie Administracji Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Email: Arkadiusz.Wudarski@gmx.de

Mateusz Badowski

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, doktorant oraz pracownik naukowy na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Osnabrück w Niemczech. Email: mateusz.badowski@uni-osnabrueck.de ■